

TÜRKİYE’DE KENT PLANLAMA-JEOLOJİ İLİŞKİSİ ÇERÇEVESİNDE “AJE” ALANLARINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Adem Erdem Erbaş

*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Fındıklı Beyoğlu İstanbul
(erdem.eras@msgsu.edu.tr)*

ÖZ

Şehir ve Bölge Planlama, doğası gereği farklı bilim alanları ile çok yakından ilişkilidir. Özellikle jeoloji bilimi, yerleşilebilirlik analizlerinin yapılabilmesi açısından kent planlamada karar verme süreçlerine büyük katkı yapmaktadır. Ülkemizde, 17 Ağustos Marmara Depremi ardından gerek akademik çalışmalarda, gerekse yerel ve merkezi idarenin planlama kararlarında kentsel jeoloji çalışmalarının önemi artmıştır. Afet riski taşıyan alanların dönüşümü, risk belirleme ve sakınım planlaması gibi konularda mekânsal gelişme stratejileri ile mekânsal planların oluşturulması, jeolojik açıdan yerleşime uygunluk koşullarına bağlıdır. Türkiye’de mekânsal planların üretilmesinde, “Plana Esas Jeolojik Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt” çalışmaları belirleyici olmaktadır. Jeolojik açıdan yerleşime uygunluk haritalarının hazırlanması, mülga 19/08/2008 tarihli Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 10337 sayılı “Plana Esas Jeolojik Jeoteknik Ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi” çerçevesinde yapılmıştır. Günümüzde ise, 28/07/2011 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 102732 sayılı “Plana Esas Jeolojik Jeoteknik Ve Mikrobölgeleme Etüt Raporlar” genelgesine göre hazırlanmaktadır. Plana Esas Jeolojik Jeoteknik Ve Mikrobölgeleme Etüt çalışmalarında “inceleme alanının yerleşime uygunluk değerlendirmesi”; Uygun Alanlar (UA), Önemli Alanlar (ÖA), Uygun Olmayan Alanlar (UOA) ve Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alanlar (AJE) olarak dört başlıkta yapılmaktadır. Ancak günümüzdeki birçok örnekte olduğu gibi, imar planı kararları geliştirilirken en çok tartışma konusu yaratan hususların başında “Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alanlar”ın (AJE) nasıl planlanacağı konusu gelmektedir.

Dolayısıyla bu bildiri ile öncelikle AJE alanlarına ilişkin imar plan kararlarının geliştirilmesi meselesine dikkat çekilmek istenmektedir. Bu kapsamda Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alanlar’a (AJE) ilişkin İstanbul ve Bursa illerinden farklı imar planı örnekleri incelenmektedir. Yapılan değerlendirme ve tartışmalar; yaklaşık son onbeş yıldır yazar tarafından yönlendirilen lisans ve lisansüstü dersler, tez çalışmaları ile idare mahkemeleri için hazırlanan bilirkişi raporlarına dayanmaktadır. AJE alanları; jeolojik etütler sonucunda, jeoteknik çalışmalar (sondaj, laboratuvar deneyleri, tehlike analizleri, vb.) yapılmadan yerleşime uygunluk değerlendirilmesinin yapılamayacağı alanlardır. “AJE” alanları gösterimi ile imar planına esas yerleşime uygunluk amaçlı jeolojik – jeoteknik etüt tamamlanmış olmamaktadır. Bu kapsamda elde edilen sonuçlardan ilki; ilgili yasal mevzuat öncesinde yapılaşmış fakat daha sonra AJE alanı tanımı içinde kalan mevcut yapılı çevrede, tanınacak makul bir süre içinde “ayrıntılı jeoteknik etüt” gerçekleştirilmeli, görünür ve potansiyel risklere karşı alınmış mevcut önlemlerin irdelenmesi neticesinde plan kararları geliştirilmelidir. Diğer bir sonuç ise henüz yapılaşmamış alanlardaki imar planı kararlarında AJE alanları için herhangi bir yerleşim kararı getirilemeyeceği, bu alanların jeolojik koşullarının tamamlanması ardından plan kararlarının geliştirilmesi gereğidir.

Anahtar Kelimeler: AJE Alanları, Jeolojik Yerleşime Uygunluk, Mekânsal Planlama Stratejileri

THE CHALLENGES ON THE “AJE” AREAS IN THE URBAN PLANNING-GEOLOGY RELATIONSHIP FRAMEWORK IN TURKEY

Adem Erdem Erbas

Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Architecture
City and Regional Planning Department, Fındıklı Beyoğlu İstanbul
(erdem.eras@msgsu.edu.tr)

ABSTRACT

City and Regional Planning is inherently very closely related to different fields of science. In particular, geology makes a great contribution to the urban planning decision making process in terms of making site suitability analysis. The importance of urban geology studies has increased in both academic studies and in planning decisions of local and central government after 17 August Marmara earthquake in Turkey. The spatial development strategies and spatial plans, such as transformation of natural disaster risk areas, risk assessment and mitigation planning, depend on the geological site suitability conditions. “Geological, Geotechnical and Microzoning Survey” studies are determinant on the spatial plans making process in Turkey. Preparation of geological site suitability maps was made according to the law number 10337 “Geological, Geotechnical and Microzoning Survey” published by General Directorate of Disaster Affairs, Ministry of Public Works and Settlement dated on 19/08/2008. Today, the site suitability maps are prepared according to the law number 102732 “Geological, Geotechnical and Microzoning Study Reports” published by General Directorate of Spatial Planning of the Ministry of Environment and Urbanism dated on 28/07/2011. “Site suitability evaluation of survey area” which is based on geological, geotechnical and microzoning studies is classified as Suitable Areas (UA), Areas to take Precautions (ÖA), Unsuitable Areas (UOA) and Areas Requiring Detailed Geotechnical Study (AJE). However, in many cases, the most challenging issue of zoning plan decisions is how to plan the “Areas Requiring Detailed Geotechnical Study” (AJE).

Therefore, it is aimed to draw attention to the challenging issue of development of zoning plan decisions regarding the AJE areas in this paper. In this context, different zoning plan examples from the İstanbul and Bursa provinces regarding the Areas Requiring Detailed Geotechnical Study (AJE) are examined. Evaluations and discussions are based on thesis supervised, undergraduate and master courses and expert reports prepared for administrative courts by author for the last fifteen years. AJE areas, as a result of geological surveys; are the zones where site suitability evaluation cannot be made before geotechnical studies (drilling, laboratory tests, hazard analysis, etc.) completed. The geological - geotechnical survey for site suitability has not been completed due to notation of “AJE” areas. Among the results obtained within this scope; in the existing built environment that was built before the relevant legislation but was later defined within the AJE area definition; a detailed geotechnical survey should be undertaken within a reasonable period and planning decisions should be developed in the light of existing measures taken against visible and potential risks. Also, in the zoning plan decisions in the areas that have not yet been built; no settlement decisions can be made for the AJE areas, and plan decisions should be developed after the geological conditions of these areas have been completed.

Keywords: AJE Areas, Geological Site Suitability, Spatial Planning Strategies